

**Przewodnik po wybranych
obiektach architektury
międzywojennego Rzeszowa**

A Guidebook around Selected
Buildings of Interwar Rzeszów

**Wyboru i opisu obiektów
dokonał Paweł Kraus**

The selection and description
of the structures were made
by Paweł Kraus

Rzeszów w okresie międzywojennym to miasto w procesie, rozwijające się wyjątkowo dynamicznie. Przemiany o charakterze politycznym, gospodarczym i społecznym uczyniły z niedofinansowanego, porzucanego mechanizmów państwowych powiatowego ośrodka położonego na obrzeżach województwa lwowskiego miasto, które pod koniec lat 30. XX w. aspirowało do bycia stolicą jednego z trzech regionów Centralnego Okręgu Przemysłowego (COP).

Zrealizowane w Rzeszowie w ramach COP-u dwie duże inwestycje: Wytwórnia Silników nr 2 Państwowych Zakładów Lotniczych oraz Fabryka Obrabiarek i Sprzętu Artyleryjskiego – oddział pomocniczych zakładów H.Cegielski Spółka Akcyjna w Poznaniu były katem zamachowym rozwoju.

Wraz z budową fabryk, do miasta przybywali z dużych ośrodków miejskich i okolicznych wsi wywołani i niewywołani pracownicy. W okresie międzywojennym Rzeszów prawie podwoił liczbę mieszkańców z około 24 tysięcy do ponad 40 tysięcy w 1939 r.

Zmiany gospodarcze i społeczne wymusiły istotne przekształcenia urbanistyczne i architektoniczne. W połowie lat 30. XX w. Kazimierz Dziewoński i Witoldysław Śmigielski rozpoczęli opracowywanie nowego planu zagospodarowania przestrzennego, który miał uwzględnić dynamikę przemian, a zarazem, biorąc pod uwagę perspektywę kilkudziesięciu lat, uchwycić dalszy rozwój Rzeszowa.

Dzięki nowym technologiom i materiałom, ale również za sprawą ustawodawstwa sprzyjającego procesom inwestycyjnym, Rzeszów do lat 30. XX w. holdujący architekturze o proveniencji historyzującej, w ciągu kilku lat zmienił swoje estetyczne oblicze. W mieście zaczęto wznosić budynki porzucane dekoracji, powściągliwe formalnie, operujące niespotykanymi dotąd zestawieniami brył, eksponujące funkcje, komplementujące nowego użytkownika i nowy styl życia. W ten sposób Rzeszów rozpoczął architektoniczną przygodę z modernizmem, którą kontynuował po II wojnie światowej, po epizodzie socrealizmu, ale już w innych uwarunkowaniach politycznych, gospodarczych i społecznych.

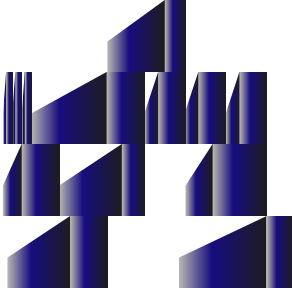
During the interwar period, Rzeszów was a rapidly developing city that was in the process of growth and expansion. Political, economic, and social changes transformed Rzeszów from a poorly funded district centre on the outskirts of the Łódź Province into a city that aspired to be the capital of one of the three regions of the Central Industrial District (CID) in the late 1930s. Despite this ambition, the city lacked the necessary development mechanisms to realize its potential fully.

Two significant investments were made in Rzeszów as part of the Central Industrial District: the Engine Plant No. 2 of the State Aircraft Works and the Machine Tool and Artillery Equipment Factory, which was a division of the Poznań-based H. Cegielski Spółka Akcyjna, were major driving forces behind the development of Rzeszów.

As factories were built, both skilled and unskilled workers migrated to the city from large urban centres and surrounding villages. Between the two world wars, Rzeszów's population nearly doubled, growing from around 24,000 to over 40,000 in 1939.

Economic and social changes led to significant transformations in the city's urban and architectural landscape. In the mid-1930s, Kazimierz Dziewoński and Witoldysław Śmigajski began working on a new spatial development plan for Rzeszów. This plan took into account the rapidly changing dynamics of the city and also aimed to facilitate its future growth by considering a long-term perspective.

Thanks to new technologies and materials and favourable legislation supporting investment processes, Rzeszów, which had previously favoured historical-style architecture until the 1930s, underwent a transformation in its aesthetic appearance within a few years. In the city, buildings started to be built that were plain and formally restrained, with unprecedented juxtapositions of masses that emphasized their functions and suited the new users and their lifestyles. Thus, Rzeszów began an architectural journey with modernism, which continued after World War II, after a brief period of socialist realism, but already under different political, economic, and social conditions.

■ Hotel
Adres: ul. Adama Asnyka 10
Autor: arch. Zygmunt Tarasін
Data: 1938-1939

Budynek hotelu stanowi jeden z kilku przykładów obiektów zrealizowanych przez inwestorów spoza Rzeczypospolitej. W tym przypadku mamy do czynienia z pochodzącym z Poznania Stefanem Roppem – dyrektorem Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Budynek hotelu spójnie dynamizmem trzech zestawionych ze sobą brył – dwóch prostopadkościanów ustawionych wzdłuż ul. Adama Asnyka i ul. Świętego Mikołaja oraz trzeciego, najwyższego i najmniejszego, łączącego dwa pozostałe. Główna bryła w przestrzeni stanowi charakterystyczny motyw modernistycznego języka form architektonicznych.

Elewacje hotelu zostały pozbawione ozdób. Za to pojawiają się na nich detale typowe dla modernizmu – okrągłe okna – tzw. bulojsa, charakterystyczne dla stylu okrągłowego czy pionowe okna – „temomein” dotykające klatkę schodową znajdującą się w najwyższym prostopadkościanie. Elewacje tego prostopadkościanu zostały obłożone cegłą klinkierową. Warto podkreślić, że elementy konstrukcyjne budynku, takie jak stropy czy stropodach, zostały wykonane z betonu – materiału, który poprzez wykorzystanie procesu prefabrykacji zmienił po II wojnie światowej oblicze architektury.

■ Hotel
Address: ul. Adama Asnyka 10
Author: Zygmunt Tarasín – architect
Date: 1938-1939

The hotel building is just one of the many buildings in Rzeszów that was built by investors from outside the city. We are discussing Stefan Ropp, a man from Poznań who served as the director of the Poznań International Fair.

The hotel building is impressive with its dynamic arrangement of three masses of the building – two rectangular blocks located along Adam Asnyk Street (ul. Adama Asnyka) and św. Mikołaja Street (ul. Świętego Mikołaja), and a third, taller and more slender, connecting the other two. The way that the building's masses are arranged in space is a distinctive feature of modernist architecture.

The façades of the hotel were devoid of ornaments. On the other hand, there are typical modernist details: round windows, known as portholes, characteristic of the naval style, or a vertical window, the "thermometer" illuminating the staircase located in the highest cuboid. The façades of this perpendicular building were clad in clinker bricks. It is worth mentioning that the building's structural elements, like the ceilings and flat roofs, were made of reinforced concrete – a material that would revolutionise architecture through its use of prefabrication in the post-World War II period.

Kamienica
Adres: ul. Adama Asnyka 1, ul. Jana III Sobieskiego 7
Autorzy: arch. Karol Holzer, technik budowlany Jerzy Mackiewicz
Data: 1937-1938

Kamienica jest świetnym przykładem działalności inwestycyjnej lokalnych przedsiębiorców, którzy postanowili wykorzystać koniunkturę gospodarczą związaną ze wznoszeniem w Łodzi fabryk w ramach COP-u. Po ukończeniu budowy mieszkania zostały wynajęte kadrowi kierowniczej Państwowych Zakładów Lotniczych.

Czterokondygnacyjny budynek na kształt litery „L” posiada zaokrąglony narożnik. Parter kamienicy wykonany z tytku szlachetnego imitującego płyty kamienne został podkreślony regularnym rytmem prostokątnych pól. Elewacje powyżej parteru są porbarwione czerwcą. Budynek wieńczy płytki gzyms. Wejścia do klatek schodowych od ul. Adama Asnyka i ul. Jana III Sobieskiego zostały podkreślone elementami pionowymi przypominającymi półkolony. Elewacje od ul. Adama Asnyka dynamicznie układ balkonów tworzących trójkąt. Elewacje od ul. Jana III Sobieskiego zostały zdynamizowane przy pomocy głębokich logg zakończonych wydolnymi balkonami. Balkony znajdują się również od strony podwórka. W wesztybulach i na klatkach schodowych zastosowano różnokolorowe listki, a także drewniane, intarsjowane drzwi wahadłowe.

Przebrane mieszkania o zdźniewionym meblu, doświetlone dużymi otworami okiennymi, zostały wyposażone w służbówi.

■ Tenement house

Address: ul. Adama Asnyka 1, ul. Jana III Sobieskiego 7

Authors: Karol Haber – architect, Jerzy Mackiewicz – construction technician

Date: 1937-1938

The tenement house is a shining example of the investment activities of local entrepreneurs, who decided to take advantage of the economic boom associated with the construction of factories in Raszdów as part of the Central Industrial District. Once completed, the flats were rented out to managers of the State Aviation Works.

The four-storey building is designed in an 'L' shape, with a rounded corner. The ground floor of the building is constructed from artificial stone and features a series of rectangular sections arranged in a regular pattern. The upper floors of the building have plain, unadorned façades. The top of the building is adorned with a shallow cornice. The entrances to the staircases from Adam Asnyk Street (ul. Adama Asnyka) and Jan III Sobieski Street (ul. Jana III Sobieskiego) are accented with vertical elements resembling half-columns. The façade facing Adam Asnyka Street (ul. Adama Asnyka) is dynamised by a system of balconies forming a triangle. The façade facing Jana III Sobieskiego Street (ul. Jana III Sobieskiego) is dynamised with deep loggias crowned with prominent balconies. Balconies are also located on the courtyard side. The vestibules and stairwells feature terrazzo flooring in different colours, as well as wooden swing doors with initial designs.

The flats in the building are spacious and come in various sizes. They are bright and well-lit thanks to the large window openings, and they also have rooms specifically for servants.

■ Kamienica
Adres: ul. Grunwaldzka 6
Autor: arch. Josef Weissstein
Data: 1936-1938

Obiekt został wzniesiony na fali budowy mieszkań dla pracowników fabryk lokalizowanych w Rzeszowie i stanowił przykład ekaktywnej architektury mieszkaniowej. Inwestorem kamienicy była lokalna firma handlowa I. Schaffner i Spółka.

Monumentalna bryła wyrosła ponad okoliczną zabudowę będąc wymownym symbolem dynamicznych przemian urbanistycznych międzywojennego Rzeszowa.

Elewacje budynku zostały opracowane w taki sposób, aby podkreślić charakter handlowy parteru kamienicy. Warto podkreślić, że jest to jeden z niewielu przykładów obiektów handlowo-mieszkaniowych.

■ Tenement house
Address: ul. Grunwaldzka 6
Author: arch. Josef Weissstein
Date: 1936-1938

The building was built in response to the need for housing for factory workers in Rzeszów, and it exemplifies exclusive residential architecture. The investor of the building was the local trading company – I. Scholter i Spółka.

The towering building stands tall among the other buildings in the area, serving as a prominent symbol of the rapid urban development that took place in inter-war Rzeszów.

The building's facades were designed to draw attention to the commercial nature of the ground floor of the tenement. It is worth noting that this building is one of the few examples of a combination of commercial and residential space.

■ **Urząd Pocztowy i Telegraficzny (obecnie Poczta Polska)**
Adres: ul. Stanisława Moniuszki 1
Autor: arch. Stanisław Œdymiec-Dobrowolski
Data: 1938-1940

Obiekt, który nadal pełni pierwotną funkcję jest najciekawszym i najokazalszym rzeczowym przykładem budynku użyteczności publicznej z okresu międzywojennego.

Dynamicznie zestawione ze sobą bryły, rozbudowane w późniejszym okresie o kolejne skrzydła, stanowią egzemplifikację tendencji funkcjonalistycznych. Na uwagę zasługuje minimalistyczny sposób opracowania ścian, na której znajduje się wejście główne do budynku. Powyżej strefy wejścia mamy do czynienia z monumentalną powierzchnią pozbawioną jakichkolwiek elementów plastycznych.

Architektura budynku stanowiła wymowny komunikat o ambicjach młodego państwa, które w procesie modernizacyjnym upatrywało szansy dynamicznego rozwoju.

■ Postal and Telegraph Office (currently Poczta Polska)
Address: ul. Stanisława Moniuszki 1
Author: Stanisław Odyniec-Dobrowolski - architect
Date: 1938-1940

The building is a true sight to behold, being the most interesting and magnificent example of a public building from the interwar period in Rzeszów. It is also unique in that it still performs its original function.

Those dynamically juxtaposed blocks, subsequently extended by additional casements, exemplify the functionalist trends. One notable aspect of the building is the minimalist design of the wall on which the main entrance is located. Above the entrance, there is a monumental surface that is completely devoid of any decorative elements.

The architecture of the building sent out an eloquent message about the ambitions of the young state, which saw in the modernisation process an opportunity for dynamic development.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Słowackiego 22
Autor: nieznany
Data: lata 30. XX w.

Prostopadłościan budynek pozbawiony dekoracji architektonicznej zwraca uwagę przede wszystkim wysokim i wąskim oknem – „termometrem” znajdującym się nad wejściem do budynku. Innym plastycznym akcentem fasady są dwa pionowe balkony umieszczone na jej bokach.

■ Residential building
Address: ul. Słowackiego 22
Author: unknown
Date: 1930s

The plain, cuboid building with a tall and narrow 'thermometer' window above the entrance catches the eye due to its lack of decorative features. The building's façade also features two levels of balconies on its sides, adding an artistic touch to the overall appearance.

■ **Willa**
Adres: ul. Jana Dekerta 1
Autor: arch. Karol Holzer
Data: 1936-1937

Krótką i ślepią ul. Jana Dekerta to jeden z najlepszych rzekowskich adresów. W pobliżu wznoszą się Letni Pałac Lubomirskich oraz Zamek Lubomirskich. W okresie międzywojennym ulica została w całości zabudowana po stronie północnej wolnostojącymi budynkami mieszkalnymi o modernistycznej proveniencji.

Architektura budynku przy ul. Jana Dekerta 1 w porównaniu z sąsiadującymi obiektami przy ul. Jana Dekerta 3 i 5 jest bardziej progresywna. Przebie wszystkim rzuca się w oczy asymetria w sposobie kształtowania elewacji i rozplanowania wnętrza. Należy pamiętać, że odchodzenie od układów symetrycznych, różnicowanie wyglądu elewacji, stosowanie dynamicznych zestawień były byłą wyświadczeniem nowoczesnego sposobu myślenia o przestrzeni.

Warto podkreślić, że elewacja budynku od strony ul. Jana Dekerta otwiera się na południe – dzięki temu został zapewniony dostęp światła naturalnego do najbardziej reprezentacyjnych pomieszczeń – salonu znajdującego się w południowo-zachodnim narożniku budynku, jadalni i jednego z pokoi.

■ Villa
Address: ul. Jana Dekerta 1
Author: arch. Karol Holzer
Date: 1936-1937

Jan Dekert Street (ul. Jana Dekerta) is a short and dead-end street, but it is considered one of the best addresses in Rzeszów. The Lubomirski Summer Palace and the Lubomirski Castle rise nearby. During the interwar period, the north side of Jan Dekert Street was fully developed with modernist, detached residential buildings.

The architecture of the building at 1 Jan Dekert Street is more progressive compared to the neighbouring buildings at 3 and 5 Jan Dekert Street. One of the most striking features of this building is the asymmetry in its facade and interior layout design. It should be remembered that moving away from symmetrical layouts, differentiating the appearance of elevations, and using dynamic juxtapositions of solids was a hallmark of modern thinking about space.

It is worth mentioning that the facade of the building facing Jan Dekert Street is oriented towards the south, which allows natural light to enter the main rooms of the building, including the living room in the south-west corner, the dining room, and one of the bedrooms.

■ **Willa**
Adres: ul. Jana Dekerta 3
Autorzy: arch. Karol Holzer, technik budowlany Jerzy Mackiewicz
Data: 1935-1936

Biorąc pod uwagę zastosowane środki formalne, architektura budynku wpisuje się w estetykę umiarkowanego modernizmu. Przedzielnym rzucą się w oczy osiowość i symetria założenia – zarówno w sposobie opracowania fasady jak i w rozplanowaniu wnętrza.

■ **Willa**
Address: ul. Jana Dekerta 3
Authors: Karol Holzer – architect, Jerzy Mackiewicz – construction technician
Date: 1935-1936

Taking into account the formal measures applied, the architecture of the building fits in well with the aesthetics of moderate modernism. One of the most notable features of the building's design is its axiality and symmetry. This is evident in the balanced arrangement of the façade and in the layout of the interior spaces.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Jana Dekerta 5
Autor: arch. Tadeusz Maćkowiak
Data: 1935-36

Biorąc pod uwagę zastosowane środki formalne, architektura budynku wpisuje się w estetykę umiarkowanego modernizmu. Przede wszystkim zauważalna jest osiowość i symetria założenia – zarówno w sposobie opracowania fasady jak i w rozplanowaniu wnętrza. Warto zauważyć, że fasada budynku przy ul. Jana Dekerta 5 otwiera się na południe – dzięki temu został zapewniony dostęp światła naturalnego do najbardziej reprezentacyjnych pomieszczeń.

Kompozycję elewacji wejściowej tworzą zestawienia elementów horyzontalnych – linii balkonów, grymsu wieńczącego parter i wertykalnych – elementów przypominających półkolumny, które flankują wejście do budynku.

■ Residential building
Address: ul. Jana Dekerta 5
Author: Tadeusz Maćkowiak
Date: 1935-36

Taking into account the formal measures applied, the architecture of the building fits in well with the aesthetics of moderate modernism. One of the most notable features of the building's design is its axiality and symmetry. This is evident in the balanced arrangement of the façade and in the layout of the interior spaces. It is worth noting that the façade of the building at 5 Jan Dekert Street (ul. Jana Dekerta 5) faces south, which allows for natural light to reach the most representative rooms.

The entrance façade of the building is composed of horizontal elements, such as the line of balconies and the cornice that crowns the ground floor, and vertical elements like the half-columns that flank the entrance.

■ Kamienica
Adres: ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 4
Autor: nieznamy
Data: 1938

W latach 30. XX w. ulica Polskiego Czerwonego Krzyża została zabudowana po stronie zachodniej frama kamienicami modernistycznymi, z których każda posiada własny charakter.

Fasadę budynku przy ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 4 charakteryzuje symetria podkreślona umieszczeniem na osi wysokim wejściem ozdobionym uskokowym portalem. Wyróżniony kolorystycznie wysoki cokół jest jedynym elementem horyzontalnym elewacji. Równowagę go dwa płony prostokątne balkonów rozmieszczone na dwóch skrajnych ośiach fasady.

■ Tenement house
Address: ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 4
Author: unknown
Date: 1938

During the 1930s, three modernist tenement houses were built on the west side of Polski Czerwony Krzyż Street (ul. Polskiego Czerwonego Krzyża), each with its own unique character.

The building of 4 Polski Czerwony Krzyż Street features a symmetrical façade, with a grand entrance on the centre axis and a decorative stepped portal. The only horizontal element on the façade is the brightly coloured plinth, which stands out against the rest of the building. To balance the brightly coloured plinth, the building features two sets of rectangular balconies on the extreme ends of the façade.

■ Kamienica
Adres: ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 6
Autor: arch. Juda Neumann
Data: 1938

Fasada kamienicy została opracowana w sposób wyjątkowo powściągliwy, pozbawiona zbędnych elementów. Pozostały na niej wyłącznie otwory okienne. Jej minimalistyczny charakter oddaje ducha spoki, wywołanego w takich hasłach jak „mniej znaczy więcej”.

■ Tenement house
Address: ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 6
Author: Juda Neumann – architect
Date: 1938

The design of the façade of the building is very minimalistic, with no unnecessary or extraneous elements. The only features on the façade are the window openings. The minimalist design of the building reflects the spirit of the era in which it was built, which was characterized by the slogan 'less is more'.

■ Kamienica
Adres: ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 8
Autor: arch. Salomon Janikier
Data: 1937-1938

Z trzech kamienic wnieślionych w latach 30. XX w. przy ulicy Polskiego Czerwonego Krzyża 4, 6 i 8, kamienica o numerze 8 jest najokazalsza, a jej architektura stanowi przegląd typowych dla modernizmu motywów: okien narożnych, wydłużonych balkonów ułatwiających zażywanie „kapieli słonecznych”, dębnych przeszkleń pozwalających na kontakt z otoczeniem (optymalnym sąsiedztwem modernistycznego budynku jest natura).

Wnętrze kamienicy strzywa obszerny wesztybul zdobiony wielokolorowym kafelką. Między wesztybulem a klatką schodową znajdują się charakterystyczne wiodłowe drzwi drewniane utrzymane w modernistycznej stylistyce.

■ Tenement house
Address: ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 8
Author: Salomon Janikier
Date: 1937-1938

The three tenement houses at 4, 4, and 8 Polish Red Cross Street (ul. Polskiego Czerwonego Krzyża) were built in the 1930s, and out of the three, number 8 is the most impressive. Its modernist architecture features corner windows, prominent balconies perfect for soaking up the sun, and large windows that allow for a connection with the natural surroundings (the optimal neighbourhood for a modernist building's nature).

The interior of the tenement house boasts a spacious vestibule with a gorgeous multicoloured terrazzo floor. Separating the vestibule and the staircase, there are four-winged swinging wooden doors that add to the modernist style of the building.

■ Kamienica
Adres: ul. Jagiellońska 3
Autor: inż. Salomon Schöler
Data: 1934

Kamienica, ze względu na sposób oparcowania fasady, stanowi kolejny przykład rozwiązań eksponujących modernistyczne zamierzenie do horyzontalnych szaleń.

Elewację od strony ul. Jagiellońskiej definiują poziome pasy płyt szaroczerwonych w tynku, a wysokości równej wysokości otworów okiennych i szerokie okna czterodzielne. Tak jak w przypadku kamienicy przy ul. Adama Asnyka 1, fasadę dynamizuje układ balkonów tworzących trójkąt. Wejście do kamienicy zostało podkreślone uskokowym portalem zwieńczonym dwubliem na rucie trójkąta.

■ Tenement house
Address: ul. Jagiellońska 3
Author: Salomon Schöler, BEng
Date: 1934

The tenement house, with its striped façade, is another example of the modernist love for horizontal lines. It demonstrates their fondness for this design solution.

The façade facing Jagiellońska Street (ul. Jagiellońska) is characterized by horizontal strips of plaster-covered panels, extending as high as the window openings. The windows are four-part and also wide. Similar to the tenement house at 1 Adam Asnyk Street (ul. Adama Asnyka), the façade of this building is given dynamic energy through the triangular arrangement of balconies. The entrance to the building is prominently featured with a stepped portal, which is topped by a triangular canopy.

■ Kamienica
Adres: ul. Jagiellońska 5
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Kamienica posiada skromny i elegancki wystrój. Jej parter został poddany nieznacznej przebudowie i zstracił oryginalny wygląd. Pod okładziną kamienną zniknął tynk szlachetny. Późniejszą rolę po pierwotnym opracowaniu tej części elewacji jest prostokątne obramienie strefy wejścia.

Parter od pozostałych kondygnacji oddziela niewydatny gryms ozdobiony delikatnym ornamentem w postaci pionowego flakowania. Elewacja powyżej parteru została przebita szerokimi oknami czteropiętrowymi. Przestrzennoci fasadzie nadają dwa poziomy balkony umieszczone na jej bokach.

■ Tenement house
Address: ul. Jagiellońska 5
Author: unknown
Date: 1930s

The design of the tenement house is modest yet elegant. Unfortunately, the ground floor of the tenement house has undergone minor alterations and no longer maintains its original appearance. The stone cladding covered over the original stucco. Despite the alterations, a remnant of the original design of this part of the façade remains in the rectangular framing of the entrance area.

The ground floor is visually separated from the upper storeys by an unadorned cornice, which is decorated with a delicate ornament in the form of vertical fluting. The façade above the ground floor was broken through with wide four-part windows. The façade is given a sense of spaciousness through the addition of two levels of balconies on its sides.

■ Kamienica
Adres: ul. Jagiellońska 12
Autorzy: arch. Karol Holzer, technik budowlany Jerzy Mackiewicz
Data: 1937

Budynek jest jednym z kilku przykładów okazałych kamienic czynszowych, a zarazem jedynym o tak plastycznie opracowanej fasadzie. Pojawiają się na niej wykuszne, loggie i balkony o opływowych liniach, a także duże czterodzielne okna. Mimo nagromadzenia wieloróżnych elementów, fasada spowrota wrażeń uporządkowane.

Zróżnicowanej planyce fasady odpowiada wystrój klatki schodowej. Tworzą go dekoracje geometryczne oraz roślinne wykonane w różnokolorowym kańku, drewniane, intarsjowane drzwi wahadłowe między westybuliem a klatką schodową, a także mosiężne elementy ozdobne.

■ Tenement house

Address: ul. Jagiellońska 12

Authors: Karol Holzer – architect, Jerzy Mockiewicz – construction technician

Date: 1937

This building is a prime example of a magnificent tenement house, and it stands out for its artistically designed facade, which is unique among the other tenement houses. It features bay windows, loggias and balconies with streamlined lines, as well as large four-part windows. Despite being made up of many different elements, the facade gives the appearance of being well-ordered.

The decorative elements of the staircase match the facade. The staircase is adorned with a variety of decorative elements, including geometric and floral patterns in colourful terrazzo, inlaid wooden swing doors between the vestibule and the staircase, and brass accents.

■ Kamienica
Adres: ul. Jagiellońska 13
Autor: arch. Juda Neumann
Data: 1937-1938

Kamienica stanowi kolejny przykład charakterystycznej zabudowy ul. Jagiellońskiej z okresu międzywojennego. Monumentalny, czterokondygnacyjny budynek z umieszczonym na osi fasady wejściem flankowanym masywnymi owalnymi wężami charakteryzuje się umiarem i elegancją.

Otwory okienne w strefie parteru zostały umieszczone w płytkich pionowych wnękach, a otwory okienne na wyższych kondygnacjach otrzymały obramienia ozdobione pionowym flakowaniem. Przestrzeń fasady nadają dwa płony balkony umieszczone na jej bokach.

■ Tenement house
Address: ul. Jagiellońska 13
Author: Juda Neumann - architect
Date: 1937-1938

The tenement house on Jagiellońska Street (ul. Jagiellońska) is a perfect example of the type of architecture that can be found on this street from the interwar period. The four-story building is impressive in size and features large oval jambs on either side of the entrance. It has a classic, elegant appearance and exudes a sense of moderation.

The windows on the ground floor were set in shallow recesses in the walls, while the windows on the upper floors had decorative vertical fluting on their frames. The façade is given a sense of spaciousness through the addition of two levels of balconies on its sides.

■ Kamienica
Adres: ul. Jagiellońska 16
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Tak jak w przypadku kilku innych kamienic z tego okresu, a wyjątkowo budynku przy ul. Jagiellońskiej 16 zdecydował pasowy sposób opracowania fasady utracony rytmem większych i mniejszych balkonów. Poziome pasy o wysokości równej wysokości otworów okiennych, wykonane na przemian w jaśniejszym i ciemniejszym tynku, równoważą pionową artykulację fasady.

■ Tenement house
Address: ul. Jagiellońska 16
Author: unknown
Date: 1930s

The building at 16 Jagiellońska Street (ul. Jagiellońska), like many other tenement houses from this period, has a ship-shaped façade with a varied rhythm of large and small balconies. To balance the vertical lines of the façade, the building features horizontal stripes of render in alternating light and dark shades. These stripes are the same height as the window openings and give the façade a cohesive, balanced appearance.

■ **Willa**
Adres: ul. Jagiellońska 24
Autor: Franciszek Szpikiewicz
Data: 1932-1934

Willa została wzniesiona w latach poprzedzających modernistyczny boom budowlany w Rzeszowie.

Budynek jest dobrym przykładem architektury luksusowej, a więc projektowanej „na miarę”, dla konkretnego użytkownika, przy wykorzystaniu twardej i kosztownych materiałów. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na cokoł budynku wyłożony kamieniem piaskowcem – awangardą w ówczesnej architekturze mieszkaniowej Rzeszowa (kamienno cokoł pojawiła się również na elewacjach Urzędź Pocztowego i Telegraficznego przy ul. Stanisława Moniuszki 1).

Przemysłowe usytuowanie budynku – na linii północ-południe – pozwoliło doświetlić najbardziej reprezentacyjne pomieszczenia obu kondygnacji światłem naturalnym od wschodu aż do zachodu słońca. Inne rozwiązanie, np. wydarty taras skierowany na południe czy duże przeszklenia wpisują willę w modernistyczny dyskurs o przenikaniu się wnętrza z zewnątrz, architektury z naturą (budynek otaczał duży ogród).

Investorem willi była Leopoldyna Janusz – żona zastępczego rzeszowskiego fotografa Edwarda Janusza.

■ Villa
Address: ul. Jagiellońska 24
Author: Franciszek Szpikiewicz
Date: 1932-1944

The villa was constructed before the modernist building boom hit Rzeszów.

The building is a prime example of luxury architecture, with its custom design and use of durable, high-quality materials. It is worth noting that the building's plinth is paved with broken sandstone, which was a rarity in residential architecture in Rzeszów at the time. This unique feature can also be seen on the elevations of the Postal and Telegraph Office at 1 Stanisław Moniuszko Street (ul. Stanisława Moniuszki).

The thoughtful positioning of the building – on a north-south line – has made it possible to illuminate the most representative rooms on both floors with natural light from sunrise to sunset. Other features, such as the prominent south-facing terrace and the large glazed areas, contribute to the modernist concept of the interplay between interior and exterior spaces, as well as the integration of architecture and nature. The villa is also surrounded by a large garden, which enhances this connection to the outdoors.

The investor for the construction of the villa was Leopoldyna Janusz, the wife of renowned Rzeszów photographer Edward Janusz.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Jagiellońska 32
Autorzy: Tadeusz Muliński, Franciszek Stąpkiewicz
Data: 1934-1937

Budynek o zwartej bryle adynamizowanej uskokowo cofniętym narożnikiem uzbitego ulic Klementyny Hoffmanowej i Jagiellońskiej. Ekspresyjny wygląd wspomnianego narożnika polegają wydolne balkony umieszczone na dwóch kondygnacjach. Wśród form architektonicznych wpływających na płaszczyznę elewacji warto wymienić również wykusz na tuzie trójbłąta umieszczony nad wejściem do budynku.

■ Residential building

Address: ul. Jagiellońska 32

Authors: Józefz Mułicki, Franciszek Stąpkiewicz

Date: 1934-1937

The building is a compact structure with a stepped-back corner at the junction of Klementyna Hoffmanowa and Jagiellońska Streets (ul. Klementyny Hoffmanowej) and ul. Jagiellońska), giving it a dynamic appearance. The expressive appearance of the aforementioned corner is further enhanced by the prominent balconies located on two storeys. The triangular bay window located above the entrance to the building is one of the architectural forms that contribute to the plasticity of the façade.

■ Kamienica
Adres: ul. Ficcowskiego 5-7
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Na elewacjach narożnej kamienicy dominują elementy horyzontalne w postaci pasów płycin o wysokości równej wysokości otworów okiennych. Wrażenie horyzontalności potęgują szerokie okna trójczłonowe. W celu zrównowadzenia podziałów pionowych, na elewacji od ul. Ficcowskiego pojawiły się dwa piony okien – „termometrów” umieszczonych nad wejściami do budynku. Również ścieży narożnik: ulic Ficcowskiego i Zygmuntońskiej został wyekspansowany przy pomocy wertykalnych uskoków. Uskoki pojawiają się także w sposobie opracowania portali.

■ Tenement house
Address: ul. Fircowskiego 5-7
Author: unknown
Date: 1930s

The façades of the corner building are characterized by horizontal bands of panels that are as tall as the window openings. The wide tripartite windows also contribute to the overall horizontal appearance of the building. To balance out the horizontal divisions on the façade, two rows of "thermometer" windows were added on the side of the building facing Fircowski Street (ul. Fircowskiego), located above the entrances. The corner of Fircowski (ul. Fircowskiego) and Zygmuntowska (ul. Zygmuntowska) Streets, which is truncated, also features vertical soffits. The portals of the building also feature soffits.

Kamienica
Adres: ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 7
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Kamienica jest jednym z kilku rzadziejich przykładów budynków wpisujących się w tzw. styl okrągławy, inspirowany wyglądem transatlantyków.

W tym przypadku do wyglądu stałków nawiązuje zaokrąglony narożnik u zbiegu ulic Józefa Zygmunta Kraszewskiego i Ul. Lubelskiej. Płynne linie pojawiają się również w sposobie opracowania długiego balkonu na wysokości 1. piętra, a także trzech balkonów w zaokrąglonym narożniku od strony ul. Ul. Lubelskiej.

Wśród innych motywów charakterystycznych dla architektury modernizmu warto wymienić okno – „termometr” doświetlające klatkę schodową, a także urokowo opracowaną strefę wejścia do kamienicy. Na postawionych elementach dekoracyjnych wyróżnia się okładzina kliniskowa w strefie portena.

■ Tenement house
Address: ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 7
Author: unknown
Date: 1930s

The ship style is a type of architecture that can be found in Kraków, and the tenement house is just one example. This style was inspired by the sleek and elegant design of transatlantic ships.

The rounded corner at the junction of Józef Zygmunt Kraszewski and Unia Lubelska Streets (ul. Józefa Zygmunta Kraszewskiego and ul. Unii Lubelskiej) is a hallmark of the ship style, evoking the rounded bows of transatlantic ships. The building has a long balcony on the first floor that has been designed with flowing lines, giving it a visually appealing appearance. In addition, the building has three balconies in the rounded corner. These balconies face Unia Lubelska Street (ul. Unii Lubelskiej).

Some common features of modernist architecture include a 'thermometer' window that illuminates the staircase and a stepped entrance area. On the plain exterior of the building, the clinker cladding on the ground floor is a notable feature.

■ Kamienica
Adres: ul. Unii Lubelskiej 5
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Niewielka, dwukondygnacyjna kamienica stanowi przykład kameralnej architektury mieszkaniowej okresu międzywojennego. Wraz z sąsiednią kamienicą przy ul. Unii Lubelskiej 7 tworzą modernistyczną pierzeję fragmentu ulicy Unii Lubelskiej.

Fasada kamienicy została opracowana w sposób powściągliwy, jest pozbawiona elementów dekoracyjnych.

■ Tenement house
Address: ul. Unii Lubelskiej 5
Author: unknown
Date: 1930s

The small, two-story tenement house is a typical example of the cosy residential architecture of the interwar period. Together with the neighbouring building at 7 Unia Lubelska Street (ul. Unii Lubelskiej), they form the modernist frontage of a section of Unia Lubelska Street.

The façade of the tenement house is designed in a simple and undorned style, with no decorative elements.

■ **Kamienica**
Adres: ul. Unii Lubelskiej 7
Autor: nieznany
Data: lata 30. XX w.

Niewielka, dwukondygnacyjna kamienica stanowi przykład komercyjnej architektury mieszkaniowej okresu międzywojennego. Fasada kamienicy została opracowana w sposób powściągliwy, jest pozbawiona elementów dekoracyjnych.

■ **Tenement house**
Address: ul. Unii Lubelskiej 7
Author: unknown
Date: 1930s

The small, two-story tenement house is a typical example of the cosy residential architecture of the interwar period. The façade of the tenement house is designed in a simple and unadorned style, with no decorative elements.

■ Kamienica
Adres: ul. Kajęcia Józefa Poniatowskiego 13
Autor: arch. Wacław Juszał
Data: 1940-1942

Kamienica stanowi jeden z przykładów monumentalnych realizacji w międzywojennym budownictwie mieszkaniowym Rzeszowa. Na przeciwnej fasadzie wyróżnia się umieszczony na osi ryzalit skrywający klatkę schodową.

Znacznie bardziej plastyczna jest północno-zachodnia elewacja budynku. Wyróżnia ją sprawa długich balkonów płynnie przechodzących z jednej elewacji na drugą.

■ Tenement house
Address: ul. Kajetana Józefa Poniałowskiego 13
Author: Wacław Juszał – architect
Date: 1940-1942

One example of monumental housing solutions in Łódź's interwar construction is the tenement house. The flat façade of the tenement house has a prominent avant-corps on its axis, which conceals a staircase.

The north-west façade of the tenement house has a more dynamic and expressive design. This is all due to the long balconies that flow seamlessly from one façade to the next.

■ Kamienica
Adres: ul. Maurycego Machnackiego 19
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Kamienica zaokrąglonym narożnikiem ulic: Maurycego Machnackiego i Księcia Józefa Poniatowskiego nawiązuje do estetyki charakterystycznej dla stylu okrętowego. Zaokrąglony narożnik został przerwany paroma otworami okiennymi umieszczonymi w płycinach. Płynne linie pojawiają się również w sposobie opracowania balkonów w zaokrąglonym narożniku.

■ Tenement house
Address: ul. Maurycego Machnackiego 19
Author: unknown
Date: 1930s

The building has a rounded corner facing Maurycy Machnacki (ul. Maurycego Machnackiego) and Księcia Józef Poniatowski (ul. Księcia Józefa Poniatowskiego) Streets, which gives it an aesthetic reminiscent of shipbuilding style. The rounded corner was interrupted by pairs of window openings that were set in panels. The balconies in the rounded corner also feature flowing lines in their design.

Kamienica
Adres: ul. Helmańska 17
Autor: arch. Zygmunt Tarasin
Data: lata 30. XX w.

Kamienica pod pewnymi względami przypomina budynek przy ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 7, którego autorstwo przypisywane jest Zygmuntowi Tarasinowi. Tu również pojawia się zaokrąglony narożnik i długi balkon na wysokości 1. piętra, który płynnie łączy elewację od strony ul. Helmańskiej z elewacją od strony ul. Tadeusza Czackiego. Wśród podobieństw należałoby także wymienić okna – „termometr” umieszczone nad wejściem do kamienicy.

■ Tenement house
Address: ul. Helmańska 17
Author: Zygmunt Tarasin – architect
Date: 1930s

The tenement house bears some resemblance to the building at 7 Józef Ignacy Kraszewski Street (ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego), which is believed to have been designed by Zygmunt Tarasin. The tenement house also has a rounded corner and a long balcony on the first floor, which helps to blend the façade on the side of Helmańska Street (ul. Helmańska) with the one on the side of Tadeusz Czacki Street (ul. Tadeusza Czackiego). There is also a similarity in the placement of the 'thermometer' window, which is located above the entrance to the tenement house.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Teofila Lenarłowicza 25
Autor: nieznanym
Data: lata 30. XX w.

Budynek stanowi ciekawy przykład ekspresyjnego opracowania bryły poprzez zastosowanie płyciuch ryzalitów. Wzrost przestrzenności bryły wzmacniają również wnęki balkonowe oraz wydłużone balkony.

Na uwagę zasługuje różnokolorowa dekoracja masalukowa wykonana z terakoty. Znajduje się ona w strzale wejścia do budynku, a także po obu stronach okna – „termometru” umieszczonego nad drzwiami wejściowymi.

Warto wspomnieć, że budynek posiadał styp, instalację domofonową, a w piwnicy umieszczono pralnię i suszarnię.

■ Residential building
Address: ul. Teofila Lenartowicza 25
Author: unknown
Date: 1930s

The building's mass is expressed through the use of shallow *avant-corps*, which makes it an interesting example of expressive design. The impression of spaciousness of the mass is also enhanced by balcony niches and prominent balconies.

One notable feature of the building is its multi-colored mosaic decoration made of terracotta. It is located in the entrance area of the building and also on either side of the "thermometer" window located above the entrance door.

It is worth mentioning that the building had a chisle, and there were also facilities such as an intercom system, and there were laundry and drying rooms in the basement.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego 67
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

W okresie międzywojennym wzdłuż ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego istniejącej głównej trasy komunikacyjnej prowadzącej z Państwowych Zakładów Lotniczych do centrum miasta, zaczęto wznosić budynki mieszkalne. Jak można się domyśleć, większość budynków lokowano w pobliżu fabryki. Wynikało to z przesłanek ekonomicznych, ale również zaleceń urbanistyki modernistycznej, zgodnie z którymi miejsce pracy nie powinno być oddalone od miejsca zamieszkania.

Dwukondygnacyjny budynek przy ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego 67 to kubeczka była urzeczona typowymi dla architektury modernistycznej oknami narożnymi podkreślającymi szalowanie liczn. Warto zwrócić uwagę na jedyny balkon w tym budynku. Dwaśny kształt balkonu kontrastuje z kanciastą formą budynku.

■ Residential building

Address: ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego 67

Author: unknown

Date: 1930s

During the inter-war period, residential buildings started to be constructed along General Jarosław Dąbrowski Street (ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego), which was the main road connecting the State Aviation Works to the city centre. As one might expect, most of the buildings were situated near the factory. This was due to both economic considerations and the principles of modernist urbanism, which held that the workplace should be located in close proximity to the place of residence.

The two-story building at 67 General Jarosław Dąbrowski Street (ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego 67) is a cubic structure with corner windows, a common feature of modernist architecture that highlights the vertical lines of the walls. It is worth noting that there is only one balcony in the building. The oval shape of the balcony creates a contrast with the angular form of the building.

- Osiedle mieszkaniowe pracowników Wytworni Silników Samolotowych Nr 2 Państwowych Zakładów Lotniczych
- Adres:** bloki mieszkalne przy ul. Bohaterów Westerplatte 1, 3, 5, 7, 9
bloki mieszkalne przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 2, 4, 6
blok mieszkalny przy ul. Żwirki i Wigury 3
- Autorzy:** arch. Piotr Czybowski, arch. Wacław Jauszi
- Data:** 1937-1939
-

Historia planierskiego dla międzywojennej urbanistyki i architektury Rzeszowa osiedla położonego w pobliżu ul. Generała Józefa Dąbrowskiego wiąże się z ulokowaniem na terenie miasta fabryki Państwowych Zakładów Lotniczych – jednej z dwóch dużych inwestycji COP-u zrealizowanych przed wybuchem II wojny światowej w Rzeszowie. Lokalizacja osiedla w pobliżu fabryki, z dala od centrum miasta, ale dobrze z nim skomunikowanego wynikała z potrzeby zapewnienia pracownikom dostępu do tanich, funkcjonalnych, higienicznych mieszkań.

Drzewięć prostopadkościanów wzniesiono w układzie rządowym i oddalono od siebie na tyle, aby zapewnić dostęp światła naturalnego do mieszkań. Między blokami zaplanowano ogródki działkowe dla mieszkańców. Dwa rzędy bloków rozdzielono przestrzenią wypoczynkową – parkiem z fontanną (niezrealizowaną). W bliskim sąsiedztwie przewidziano przestrzeń rekreacyjną – stadion i korty tenisowe.

Budynki z zewnątrz są podobne do siebie, jednak różnią się metrażem mieszkań dopasowanym do możliwości finansowych szczęśliwych lokatorów: 4 budynki robotnicze posiadają mieszkania o powierzchni 31,4 m² i 37 m², 1 budynek majsterk posiada mieszkania o powierzchni 58,9 m², 2 budynki dla urzędników posiadają mieszkania o powierzchni 58,9 m², 2 budynki dla inżynierów posiadają mieszkania o powierzchni 87,4 m². Mieszkania dla robotników nie posiadały łazienki. Znajdowała się ona, wraz z pralnią i suszarnią, na poddaszu i była pomieszczeniem wspólnym. Łazienki mieszkań dla majsterk, urzędników i inżynierów były wyposażone w łazienkę.

- Housing estate for employees of the Aircraft Engines Factory No. 2 of the State Aviation Works
- Address:** blocks of flats at ul. Bohaterów Westerplatte 1, 3, 5, 7, 9
blocks of flats at ul. Marii Skłodowskiej-Curie 2, 4, 6
block of flats at ul. Żelazki i Wigury 3
- Authors:** Piotr Czybowski – architect Wacław Jozuza – architect
- Date:** 1937-1939
-

The history of the housing estate in the vicinity of General Jarosław Dąbrowski Street (ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego), which was pioneering for the urban planning and architecture of Rzeszów between the wars, is connected with the location of the factory of the State Aviation Works in the city – one of the two large CID investments realised before the outbreak of World War II in Rzeszów. The housing estate was built near the factory, but not too far from the city centre but well connected to it. It was designed to provide factory workers with access to affordable and functional housing that met basic hygiene standards. The location was chosen with these considerations in mind.

The nine perpendicular were arranged in a row and spaced out enough to allow natural light to filter into the flats. Allotment gardens for residents were planned to be located between the blocks. The headrows of blocks were separated by a leisure space, which was designed to be a park featuring a fountain (although the fountain has not yet been installed). In close proximity to the housing estate, recreational space is provided in the form of a stadium and tennis courts.

The buildings on the housing estate all have a similar appearance, but differ in the size of the flats to suit the financial capabilities of the tenants at the time: four buildings for labourers have flats of 31.6 m² and 37 m², one building for foremen has flats of 58.9 m², two buildings for clerks have flats of 58.9 m², two buildings for engineers have flats of 87.6 m². The flats for labourers did not have a bathroom. The bathroom, along with the laundry and drying room, was located in the attic. It was a shared space that was available for use by all residents. However, the flats for foremen, clerks and engineers were equipped with a bathroom.

Architektura osiedla została przygotowana detali. Elewacje od strony wejść do bloków zostały rytmicznie podzielone pionowymi ośniami, tzw. termometrów doświetlających klatki schodowe (pionowe pasy ośniami ciągnęły się od parteru do ostatniej kondygnacji). Jedyne elementy dekoracyjne (jakie pojawiają się w blokach), to geometryczne wzory na posadzkach klatek schodowych, wykonane różnokolorowego lastrika.

Do zespołu należą również dwie wille dla dyrekcji (przebudowane) - jednorodzinna i dwurodzinna (ul. Romana Niedzielskiego 2 i 4) i ogród (jednorodzinny) (ul. Romana Niedzielskiego).

The architecture of the housing estate was stripped of detail. The façades on the side of the entrances to the blocks were divided into sections by windows, creating a rhythmic pattern. These windows, known as "thermometers", allowed natural light to enter the stairwells. The vertical strips of windows stretched from the ground floor to the top floor. The only decorative elements present on the blocks are the geometric patterns on the floors of the stairwells, made of terrazzo in different colours.

The complex also includes two villas for the directors (rebuilt) – a single-family and a two-family house (ul. Romana Niedzielskiego 2 and 4) and a Jordan garden (ul. Romana Niedzielskiego)

■ **Kamienica**
Adres: ul. Adama Stanisława Naruszewicza 13
Autor: arch. Salomon Keil
Data: 1938-1939

Kamienica jest jednym z kilku rzadkich przykładów budynków wpisujących się w tzw. styl okrągławy, inspirowany wyglądem transatlantyków.

W tym przypadku do wyglądu stałków nawiązują zaokrąglone narożniki u zbiegu ulic Adama Stanisława Naruszewicza i Targowej oraz na tyłach budynku. Innym elementem zapożyczonym z wyposażenia statków, który pojawił się na elewacji od ul. Targowej są okrągłe okna – bulaje.

Wśród innych motywów charakterystycznych dla architektury modernizmu warto wymienić okna – „termometr” dotykająca klatkę schodową na tyłach budynku, okna narożne, loggie dynamizujące płaską elewację, wydatne narożne balkony od ul. Adama Stanisława Naruszewicza, a także wysoki klatki schodowej – przede wszystkim geometryczne wzory na posadzicach klatek schodowych wykonane z różnokolorowego kaflika.

■ Tenement house
Address: ul. Adama Stanisława Naruszewicza 13
Author: Salomon Kell
Date: 1938-1939

The ship style is a type of architecture that can be found in Rzeszów, and the tenement house is just one example. This style was inspired by the sleek and elegant design of transatlantic ships.

The rounded corners at the junction of Adam Stanisław Naruszevicz [ul. Adama Stanisława Naruszewicza] and Targowa [ul. Targowa] Streets, as well as at the back of the building, are reminiscent of the curves found on ships. Additionally, the round windows on the façade facing Targowa Street, commonly known as portholes, are a design element borrowed from ships.

Some other common features of modernist architecture that can be seen in this building include a window that looks like a thermometer illuminating the staircase at the back, corner windows, loggias that add visual interest to the flat façade, prominent corner balconies facing Adam Stanisław Naruszevicz Street, and a visually striking staircase with geometric patterns on the floor made from multi-coloured terrazzo.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Fryderyka Szopena 16
Autor: nieznamy
Data: lata 30. XX w.

Ulica Fryderyka Szopena w okresie międzywojennym była intensywnie zabudowywana m.in. architekturą o funkcji mieszkaniowej. Najokazalszy i najbardziej wyróżniający się na tle modernistycznych realizacji tego typu, jest budynek przy ul. Fryderyka Szopena 16. Jego inwestorem był Fundusz Kwaterunku Wojskowego, który zajmował się budową przede wszystkim domów mieszkalnych dla wyższych stopniem żołnierzy i ich rodzin.

Budynek to dwa długie prostopadłościany stojące wzdłuż ulic Fryderyka Szopena i Stanisława Leszczyńskiego połączone wyższą i smukłą bryłą na rauce wieloboku łączącą czołgię narożnik ulic Fryderyka Szopena i Stanisława Leszczyńskiego.

Odwaga budynku, z wyjątkiem strefy parteru, gdzie została zastosowana obłędna klinkowa, zostały obłożone szarą cegłą cementową. Z cegły cementowej wykonano również pionowe elementy na rauce trójkąta, zgrupowane po trzy i wyraźnie rozmieszczone na elewacjach. Dzięki nim liciany sprawiają wrażenie, jakby pięły się ku górze, nadając bryłom smukłości i lekkości.

■ Residential building
Address: ul. Fryderyka Szopena 16
Author: unknown
Date: 1930s

During the interwar period, Fryderyk Szopen Street (ul. Fryderyka Szopena) underwent intensive development, resulting in the construction of residential buildings and other structures. The building at 16 Fryderyk Szopen Street is the most impressive and unique of the modernist residential developments in the area. The building was developed by the Military Accommodation Fund, an organization that primarily focused on building homes for senior soldiers and their families.

The building is made up of two rectangular blocks that run along Fryderyk Szopen (ul. Fryderyka Szopena) and Stanisław Leszczyński (ul. Stanisława Leszczyńskiego) Streets. These blocks are connected by a taller and more slender block, which is shaped like a polygon and forms the back corner of the intersection of Fryderyk Szopen and Stanisław Leszczyński Streets.

The façades of the building, with the exception of the ground floor area where clinker cladding was used, were clad in grey cement brick. Vertical elements on a triangular plan, grouped in threes and rhythmically placed on the façades, were also made of cement bricks. These elements give the walls a slim and light appearance, making them appear to climb upwards.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Stanisława Wyspiańskiego 4
Autor: Augustyn Bubala
Data: lata 30. XX w.

Konkretna bryła budynku opracowana w sposób rzadki, została wzmocniona owalnymi balkonami oraz tarasem. Rozwiązania te przywodzą na myśl estetykę stylu art déco.

Pozbawione detali elewacje zostały ozdobione zróżnicowanymi układami otworów okiennych.

■ Residential building
Address: ul. Stanisława Wyspiańskiego 4
Author: Augustyn Bubala
Date: 1930s

The angular shape of the building has been given a sculptural quality and enhanced with the addition of oval balconies and a terrace. These design elements are reminiscent of the aesthetics of the naval style.

The façades, which are otherwise plain, are decorated with a variety of window arrangements.

■ Budynek mieszkalny
Adres: ul. Stanisława Wyspiańskiego 4
Autor: Nieznany
Data: lata 30. XX w.

Wznoszący, czterokondygnacyjny budynek wyróżnia się w zabudowie tej części ul. Wyspiańskiego gabarytami i sposobem opracowania fasady. Wertykalizm architektury wzmocniła olśno – „termometr” doświetlająca klatkę schodową. „Termometr” został umieszczony w rytyście na osi budynku.

Wielkie okna czterodzielne zostały umieszczone w prostokątnych płycinach, które „przechodzą” na elewacje boczne budynku. Na drugiej i trzeciej kondygnacji tym fasady podkreślają cztery porte-fenêtre.

■ Residential building
Address: ul. Stanisława Wyspiańskiego 4
Author: unknown
Date: 1930s

The free-standing four-storey building on Wyspiański Street (ul. Wyspiańskiego) is a standout in the area due to its size and the attention-grabbing design of its façade. To further emphasize the building's vertical design, there is a large "thermometer" window located near the staircase, which helps to illuminate it. The "thermometer" window is placed in an avant-corps, or a projecting part of the building, along the central axis of the structure.

The building has wide four-part windows that are set in rectangular panels that extend to the side façades of the building. On the second and third floors, the façade features four porte-fenêtre, which help to emphasize the rhythm of the façade.

■ **Willa**
Adres: ul. Króla Stanisława Augusta 1
Autor: arch. Karol Holzer
Data: lata 30. XX w.

W latach 30. XX w. wokół willi rozpalczono się ogród. Podobnie jak w przypadku willi przy ul. Jagiellońskiej 34 zmiany własności gruntów oraz decyzje urbanistyczne doprowadziły do degradacji otoczenia budynku.

Prostopadłościan willi został urozmaicony dwoma ryzalitami od północnego wschodu i południowego zachodu. Modernistycznego charakteru budynkowi nadają okna narożne oraz dwie głębokie loggie. Trzecią loggię, znacznie płytszą, architekt umieścił nad wejściem do budynku.

■ Villa
Address: ul. Króla Stanisława Augusta 1
Author: Karol Holzer – architect
Date: 1930s

In the 1930s, a garden was established around the villa. The villa of 24 Jagiellońska Street (ul. Jagiellońska) has suffered from the degradation of its surroundings due to changes in land ownership and urban planning decisions.

The villa has a perpendicular shape, but it is given a varied appearance by the two avant-corps on the north-east and south-west sides. The corner windows and two deep loggias contribute to the modernist character of the building. The architect added a third, much shallower loggia above the entrance to the building.

Bibliografia/Referencje:

- K. Chomiczewska, Podróż do przysłań, czyli o przedwojennym modernizmie,
„Renowacje i Zabytki” 3/2013
- M. Furtak, Centralny Okręg Przemysłowy (COP) 1934-1939. Architektura i urbanistyka,
Kraków-Łódź 2014
- W. Henning, Rozwój przestrzenny i architektura [w:] Daleje Rzeszów, red. F. Koryt, t. III,
Rzeszów 2001
- J. Kujawa, Rzeszów między wojnami. Opowieść o życiu miasta 1918-1939, Łódź 2016
- R. Mazur, Doba kontynuacja, Rzeszów 2018
- Karty adresowe zabytków, Urząd Miasta Rzeszów
- Karty ewidencyjne zabytków, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków siedziba
w Przemyślu, Delegatura w Rzeszowie

Paweł Kraus – teksty i fotografie / text and photos

Aleksander Rusin – identyfikacja wizualna / visual identification

Centrum tłumaczeń Lingua-Das Tomasz Kosiek – tłumaczenie / translation

© Fundacja IKS. Wszelkie prawa zastrzeżone / © IKS Foundation. All rights reserved

Rzeszów 2022

Dofinansowana z budżetu Gminy Miasto Rzeszów

Funded from the budget of the Municipality of Rzeszów

